

Bogomil Ferfila
SVET NA DLANI V 80 DNEH
Svet na dlani, 12. knjiga

Izdajatelj: Fakulteta za družbene vede
Za založbo: Hermina Krajnc

Copyright © po delih in v celoti FDV 2012, Ljubljana.
Fotokopiranje in razmnoževanje po delih in v celoti je prepovedano.
Vse pravice pridržane.

Recenzenta: prof. dr. Anton Grizold
prof. dr. Janko Prunk

Lektoriranje: Ana Marija Trobec

Grafična priprava: T2 studio d.o.o.
Tisk: Littera Picta, d.o.o.

Naklada: 150 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

910.4(100)
821.163.6-992

FERFILA, Bogomil
Svet na dlani v 80 dneh / Bogomil Ferfila. - Ljubljana :
Fakulteta za družbene vede, 2012. - (Svet na dlani / Bogomil
Ferfila ; knj. 12)

ISBN 978-961-235-580-7
260600832

Bogomil Ferfila

**SVET NA DLANI
V 80 DNEH**

Zbirka Svet na dlani
12. knjiga

Ljubljana, 2012

VSEBINA

V OSEMDESETIH DNEH OKOLI SVETA	1
PRVI DAN,	3
<i>v katerem dobi Bogomil Ferfila spet priložnost, da se razpiše o vsem po malem, največ pa o romanu V 80 dneh okrog sveta Julesa Verna</i>	
DRUGI DAN,	8
<i>v katerem spoznamo nevarnosti Johannesburga, zvemo pa tudi nekaj o Južni Afriki</i>	
TRETJI DAN,	11
<i>v katerem se trojica popotnikov premakne na obalo Indijskega oceana</i>	
ČETRTI DAN,	13
<i>v katerem se trojica v rent-a-caru popelje od Durbana do prizorišča velikih bitk Zulujev</i>	
PETI DAN,	16
<i>v katerem prevladuje počitniško lenarjenje</i>	
ŠESTI DAN,	19
<i>ki se začne s tekom po durbanski plaži in konča s kačami, zulujskim plesom ter zgodbo o kralju Šaki</i>	
SEDMI DAN,	23
<i>v katerem spoznamo, da ni enostavno oropati durbanske banke in se Bo (potovalno ime avtorja) prvič vrne tja, od koder je prišel</i>	
OSMI DAN,	25
<i>v katerem se Bo zaplete v zanimiv pogovor z Južnoafričani, pa tudi Izraelci in oropanim Novozelancem</i>	
DEVETI DAN,	31
<i>ko se kombi s popotniki napoti v gorovje Drakensberg</i>	
DESETI DAN,	36
<i>v katerem se prične safari v Kruegerjevem narodnem parku</i>	

ENAJSTI DAN,	39
<i>ki je ves namenjen safariju</i>	
DVANAJSTI DAN,	42
<i>v katerem spoznamo nekaj »profilov« iz Kruegerjevega parka in se udeleženci safarija vrnejo v Johannesburg</i>	
TRINAJSTI DAN,	49
<i>v katerem spoznamo Soveto, simbol črnškega upora in revščine</i>	
ŠTIRINAJSTI DAN,	52
<i>ko Iči in Bo obiščeta Gold Reef City</i>	
PETNAJSTI DAN,	57
<i>v katerem Bo zapusti Južno Afriko in poleti v Singapur</i>	
ŠESTNAJSTI DAN,	61
<i>ko se srečamo s Singapurjem in ščurki</i>	
SEDEMNAJSTI DAN,	63
<i>ki je namenjen ogledu otoka Sentosa in kitajske četrti</i>	
OSEMNAJSTI DAN,	65
<i>v katerem zvemo malce več o Singapurju in odkrijemo njegov nočni dragulj, Clarke Quay</i>	
DEVETNAJSTI DAN,	69
<i>ki je namenjen vožnji z vlakom na progi Singapur-Bangkok in nočnemu srečanju s Kuala Lumpurjem</i>	
DVAJSETI DAN,	71
<i>ko se srečamo z goljufivimi taksisti v Butterworthu in George Townu</i>	
ENAINDVAJSETI DAN,	74
<i>ki je namenjen ogledovanju George Towna in otoka Penanga</i>	
DVAINDVAJSETI DAN,	77
<i>v katerem s katamaranom pridemo na otoke Langkavi</i>	
TRIINDVAJSETI DAN	79
<i>je namenjen proučevanju malezijske zgodovine in politike ter kopanju</i>	
ŠTIRIINDVAJSETI DAN	81
<i>je namenjen »island hoppingu« in brskanju po malezijski kulturi</i>	
PETINDVAJSETI DAN,	83
<i>ko ima katamaran mirno morje, v kitajski restavraciji pa vidimo kitajsko učinkovitost »na delu«</i>	
ŠESTINDVAJSETI DAN	85
<i>se srečamo s »ponošenim« hotelom, »prčvarnico«, in spet vidimo Kuala Lumpur</i>	
SEDEMINDVAJSETI DAN,	87
<i>v katerem se poslovimo od Kuala Lumpurja in Malezije</i>	
OSEMINDVAJSETI DAN,	89
<i>v katerem se Bo znajde pred istim problemom kot Phileas Fogg: kako priti ven iz Hongkonga?</i>	

DEVETINDVAJSETI DAN,	97
<i>v katerem iščemo največjega Budo, najdemo pa ribiško vas na kolih</i>	
TRIDESETI DAN	100
<i>vidimo, da Slovenci potrebujejo vizum tudi za Macao</i>	
ENAINTRIDESETI DAN	103
<i>se razreši potovalni rebus, vidimo pa tudi nekaj koristi hongkonškega kapitalizma</i>	
DVAINTRIDESETI DAN	106
<i>si Bo v Taipeiu in Taičungu obudi spomin na to, kako je, če te nihče ne razume</i>	
TRIINTRIDESETI DAN	110
<i>je posvečen kitajskim minikrilom in vespam</i>	
ŠTIRIINTRIDESETI DAN	112
<i>je namenjen ekonomiki potovanja po »non-speaking countries« in pojočemu smetarskemu avtomobilu</i>	
PETINTRIDESETI DAN,	116
<i>v katerem si Bo za razliko od Phileasa Fogga, ki je »potoval, ne da bi videl«, ogleduje templje, pagode in domorodske vasi v osrednjem Tajvanu</i>	
ŠESTINTRIDESETI DAN	119
<i>je lep primer mirnega tedna in temu primernih početij, vendar samo dopoldne</i>	
SEDEMINTRIDESETI DAN	125
<i>je namenjen takšnemu in drugačnemu vstopanju na Japonsko</i>	
OSEMINTRIDESETI DAN,	130
<i>v katerem mine druga noč brez spanja in Bo moli na pločniku</i>	
DEVETINTRIDESETI DAN	134
<i>poteka v Saporu in prijetni japonski kopalnici</i>	
ŠTIRIDESETI DAN,	137
<i>ko vzpon na vulkan Komaga-dake ne uspe</i>	
ENAINŠTIRIDESETI DAN	140
<i>je posvečen »prekladanju po vlakih«</i>	
DVAINŠTIRIDESETI DAN	143
<i>obiščemo najbolj žalostno, a tudi najslavnejšo razvalino na svetu</i>	
TRIINŠTIRIDESETI DAN	147
<i>se znajde Bo »že pokopan« v tokijski kapsuli</i>	
ŠTIRIINŠTIRIDESETI DAN,	150
<i>ko se pot okoli sveta nenadoma prekine</i>	
PETINŠTIRIDESETI DAN	154
<i>se pojavijo še večje težave</i>	
ŠESTINŠTIRIDESETI DAN,	157
<i>v katerem dr. Stanislav Raščan, zdravnik med slovenskimi diplomati, »potegne iz vode« že skoraj utopljenega svetovnega popotnika</i>	

SEDEMINŠTIRIDESETI DAN	160
<i>je namenjen »španciranju« po tokijski Šmarni gori in sušenju perila v savni</i>	
OSEMINŠTIRIDESETI DAN,	162
<i>v katerem spoznamo tokijsko subkulturo in tokijsko poštenost</i>	
DEVETINŠTIRIDESETI DAN	164
<i>je namenjen skrivanju kavbojk pred uglednim japonskim diplomatom</i>	
PETDESETI DAN,	166
<i>v katerem Fidži končno le zamenja kapsule v Tokiu</i>	
ENAINPETDESETI DAN	169
<i>se preselimo na idilični otok Man</i>	
DVAINPETDESETI DAN	172
<i>zvemo malce več o Fidžiju pa tudi o Manu</i>	
TRIINPETDESETI DAN	175
<i>je posvečen opazovanju koral, žvečenju kokosa in pitju jakvone</i>	
ŠTIRIINPETDESETI DAN,	177
<i>v katerem srečamo zanimivega Američana in se vrnemo na glavni otok Viti Levu</i>	
PETINPETDESETI DAN,	180
<i>v katerem pridemo v tradicionalno fidžijsko vas in slišimo legendo o prvih prebivalcih</i>	
ŠESTINPETDESETI DAN,	186
<i>v katerem uživamo ob palusamiju</i>	
SEDEMINPETDESETI DAN,	190
<i>v katerem doživimo datumski čudež – s Fidžija odletimo v sredo, na Cookove otoke pa priletimo v torek</i>	
OSEMINPETDESETI DAN	199
<i>si ogledujemo razbitine trgovske ladje Matai pred pristaniščem Avarua</i>	
DEVETINPETDESETI DAN,	202
<i>v katerem odkrijemo še eno ladijsko razbitino in se ustrašimo maorskih lepotic</i>	
ŠESTDESETI DAN,	204
<i>v katerem občudujemo sončni zahod na Rarotongi in se odpravljamo v Francosko Polinezijo</i>	
ENAINŠESTDESETI DAN	207
<i>se tako in drugače sprehajamo po Papeeteju in Tahitiju</i>	
DVAINŠESTDESETI DAN,	212
<i>v katerem se trojica popotnikov vkrca na tovorno ladjo za Bora Boro</i>	
TRIINŠESTDESETI DAN	214
<i>se konča zanimivo potovanje s prihodom v najlepši kraj sveta – Bora Boro</i>	
ŠTIRIINŠESTDESETI DAN	217
<i>spoznamo preteklost in sedanost otoka</i>	
PETINŠESTDESETI DAN,	221
<i>v katerem Bo prav nič ne uživa v vožnji na supermodernem gliserju Ono-Ono</i>	

ŠESTINŠESTDESETI DAN	224
<i>se nastanimo v Hollywoodu, razkošnem osrčju Los Angelesa</i>	
SEDEMINŠESTDESETI DAN,	226
<i>v katerem vidimo, da je tudi Hollywood del precej manj bleščečega Los Angelesa</i>	
OSEMINŠESTDESETI DAN	231
<i>se namesto v Kolumbiji konča v Teksasu</i>	
DEVETINŠESTDESETI DAN,	235
<i>v katerem končno le pristanemo v Bogoti in kmalu uvidimo, da gre za nevarno deželo</i>	
SEDEMDESETI DAN	241
<i>je posvečen Cartageni</i>	
ENAINSEDEMDESETI DAN,	244
<i>v katerem vidimo, da je pri potovanju po Kolumbiji potrebno veliko rezerve</i>	
DVAINSEDEMDESETI DAN	247
<i>je v znamenju nič kaj prijetnih srečanj v središču Bogote</i>	
TRIINSEDEMDESETI DAN	253
<i>se Bo sprehaja v Quito in ureja potovanje po Ekvadorju</i>	
ŠTIRIINSEDEMDESETI DAN	257
<i>dvakrat prestopimo ekvator</i>	
PETINSEDEMDESETI DAN	261
<i>je namenjen vzponu pod vrh vulkana Cotopaxi</i>	
ŠESTINSEDEMDESETI DAN	265
<i>prodremo globoko v džunglo Amazonije in zvemo nekaj o indijanski kontracepciji, strupu kurare, piranhah in tarantelah</i>	
SEDEMSEDEMDESETI DAN	269
<i>je namenjen opazovanju ptic in kajmanov</i>	
OSEMINSEDEMDESETI DAN	271
<i>mine v vožnji s kanujem in na strehi avtobusa</i>	
DEVETINSEDEMDESETI DAN,	274
<i>v katerem se sklene »južnoameriški skok«</i>	
OSEMDESETI DAN	276
<i>teoretično in praktično končamo kar dostojen potovalni projekt</i>	
ENCIKLOPEDIJA SVETA	285
ZGODOVINA SVETA (ČLOVEŠTVA) IN POLITIKE	287
PRVE CIVILIZACIJE.....	291
ŠIRJENJE CIVILIZACIJE.....	295
SVET V OBDOBJU OD 500 DO 1500	300
VZPON IN PREVLADE ZAHODNE CIVILIZACIJE	306

DVAJSETO STOLETJE.....	315
VALOVI DEMOKRATIZACIJE.....	318
AVTOKRATSKI REŽIMI.....	323
ZAPRTI AVTOKRATIČNI REŽIMI	323
ODPRTI AVTOKRATIČNI REŽIMI	326
DEMOKRATIČNI RAZVOJ IN OBSTOJNOST DEMOKRACIJE	333
NAČINI DEMOKRATIČNIH PREHODOV	340
KONSOLIDACIJA DEMOKRACIJE	341
ZLOM DEMOKRACIJE.....	343
KAJ OGROŽA DANAŠNJE DEMOKRATIČNE DRŽAVE?.....	346
KOLONIJE, ODVISNE IN POLSUVERENE DRŽAVE –	
NEKOČ IN DANES.....	353
OBLIKOVANJE KOLONIALNIH IMPERIJEVV OBDOBJU 1492-1919	353
DEKOLONIZACIJA 1920-1999.....	355
DANAŠNJE KOLONIJE OZIROMA ODVISNA OZEMLJA	
IN OBMOČJA POSEBNE SUVERENOSTI	362
SVETOVNA POLITIKA – STRUKTURE IN TRENDI.....	384
BILANCA ČLOVEŠTVA NA PRELOMU TISOČLETIJ.....	385
VARNOSTNE IN GLOBALNE DILEME PO KONCU HLADNE VOJNE	392
ENOPOLARNI, VEČPOLARNI IN GLOBALNI SVET.....	396
SVETOVNA EKOLOGIJA – STRUKTURE IN TRENDI.....	403
PROPADANJE OKOLJA IN RAZVOJ OKOLJEVARSTVENIH POLITIK.....	403
UPRAVLJANJE GLOBALNEGA OKOLJA – CILJI, INSTRUMENTI IN	
INSTITUCIJE.....	414
SVETOVNA DRUŽBA – STRUKTURE IN TRENDI	422
GLOBALIZACIJA – ZA IN PROTI	424
NACIONALNA DRŽAVA IN GLOBALIZACIJA	428
POLITIČNI IGRALCI SVETOVNE DRUŽBE	431
MEDNARODNO PRAVO – SVETOVNO PRAVO.....	433
LITERATURA	437

**SVET NA DLANI
V 80 DNEH**

PRVI DAN,

v katerem dobi Bogomil Ferfila spet prilžnost, da se razpiše o vsem po malem, največ pa o romanu V 80 dneh okrog sveta Julesa Verna

Roman V osemdesetih dneh okrog sveta Julesa Verna je prav gotovo najbolj znan potopis vseh časov. Dogodivščine hladnokravnega in plemenitega Angleža Phileasa Foggja in njegovega srčnega francoskega služabnika Passepartouta v pletenju potovalne niti okrog zemeljske oble so bile dobro znane vsem starejšim generacijam, zanje pa je slišal tudi dobršen del mladine. Vendar se mi dozdeva, da ga je danes, tako kot mene, počasi načel nažirati zob časa. Jules Verne ga je napisal davnega 1873. leta in jasno je, da potovanja danes in takrat skoraj ni mogoče več primerjati. Danes bi s sodobnim letalom ali celo raketnim plovilom obletel našo staro Zemljo v nekaj desetih urah, medtem ko sta Fogg in Passepartout skoraj do minute lovila 80. dan, da sta lahko v skladu s stavo dokončala pot okrog sveta. V filmskem zapisu romana Julesa Verna se je David Niven (kot Phileas Fogg) v balonu sicer odlepil od zemeljskih tal, vendar je bila to pač domislica režiserja, kako napraviti film še privlačnejši. V knjigi namreč ostajajo junaki ves čas trdno na tleh ali na morju, letala takrat še niso motila nebesnih in nebeških prostranstev.

David Niven danes prav gotovo ni več filmski idol novih generacij, kakšnega novejšega filma pa roman V osemdesetih dneh okoli sveta ni več navdahnil. Verjetno kje zunaj knjigo lahko kupiš v knjigarnah, pri nas pa se že vrsto desetletij nobena založba ni več odločila za ponatis. Na doživljajih, videzu in obnašanju Phileasa Foggja in njegove družčine je dobro stoletje naphalo le preveč prahu. Morda se bo Kevin Costner kdaj odločil odpihniti naslage pozabe z Vernovih junakov, tako kot je obudil Robina Hooda, ameriške Indijance, ameriške revolveraše... Kdo ve?

Vendar zamisel Julesa Verna o pogumnem in odločnem popotniku, ki se v svoji nameri potovati po svetu ne ustraši nobenih ovir, živi v svetovni zakladnici znanja in vrednot še danes.

Verne in njegov junak sicer nista kaj prida pozornosti posvečala okolju, skozi katero sta potovala. Za pripadnika vzvišenega britanskega stanu se tedaj to ni niti spodobilo. Plebejski Passepartout se je od časa do časa zvedavo razgledoval okrog sebe, sicer pa se je vse skupaj vrtelo okrog pomembnega instituta britanske družbe – stave (pripotovati okrog sveta v osemdesetih dneh). Pravzaprav je Phileas Fogg prekinil igranje vista le takrat, kadar se je na potovanju pojavila nepričakovana ovira, nov problem, ki ga je bilo treba razrešiti.

Danes so potovanja postala množična, razvili sta se potovalna in turistična industrija. Le težko bi danes skomponiral kakšne potovalne stave – morda: »Ali prehodiš Antarktiko v osemdesetih dneh?«

No, Antarktiko vsekakor imam nekje na »jedilniku,« čeprav verjetno ne peš. Vendar smo zdaj pri osemdesetih dnevih okoli sveta.

Potovanje okoli sveta je verjetno v veliki meri prav po zaslugi Julesa Verna nekakšna večna vaba in izziv za nemirne popotnike. Morda prav v sedanjem času postaja množični projekt, saj vse več letalskih družb ponuja karte »okrog sveta« in vse več ljudi se odloča za uresničenje teh nekoč tako oddaljenih in neverjetnih besed »preroka« Julesa Verna. Tako je bil to tudi eden mojih načrtov, ki je pač letos po spletu načrtovanja in slučajnosti prišel na »prvi tir«. Moj literarno izkušeni kolega Željko mi je natrosil še kup napotkov o tem, kako se čim bolj navezovati na Vernov roman in v svetlem junijskem popoldnevu so na sedežih londonskega Heathrowa prve vrstice »V osemdesetih dneh okoli sveta – drugič« ugledale beli dan. Kar razganjalo me je že, saj sem se po letu dni premora ponovno »prikopal« do peresa in papirja ter spet začel »polagati slike na papir«.

Čeprav je res, da imata to potovanje in pisanje že kar dolgo predzgodovino. Kot običajno v mojih »svetovnodlanskih« potopisih sem se tudi te knjige lotil skozi strokovno in doživljajsko-pustolovsko optiko. Vendar sem jih zdaj ostreje ločil. Prva »knjiga v knjigi« V osemdesetih dneh okoli sveta je tako skoraj povsem potovalniški zapis, druga »knjiga v knjigi« Enciklopedija sveta pa je izključno študijski projekt, ki je nastajal dolge mesece pred in po opravljenem junijsko-septembrskem (od 27. junija do 14. septembra 1995) potovanju.

V Enciklopediji sveta sem poskušal bralcu postaviti »na dlan« čim več informacij o svetu, v katerem živimo, prav o vseh oziroma o čim več njegovih plasteh. S tem sem zelo pomagal tudi samemu sebi, da so bile moje oči odprte in dovzetne predvsem za številne preseke fizičnega in biološkega okolja, ki jim prej zaradi svoje družboslovne »zaplankanosti« nisem posvečal dovolj pozornosti.

»Ali ni čudežno, da je v človeški zakladnici znanja zgodba, ki nam lahko razloži prav vsako stvar, živo bitje, pojav okrog nas?« Vsaj do neke mere.

Vsak kamen na površju zemlje ali na morskem nabrežju nam lahko zaupa kaj iz svoje ali vaše preteklosti. Obnašanje in zgradba živali sta ves čas nastajali v »pogovoru« z njihovim okoljem kot proces prilagajanja v funkciji preživetja. Rastline so bile prva živa bitja na našem planetu in še danes proizvajajo številne snovi, brez katerih druga živa bitja (živali in človek) ne bi mogla obstajati. Vendar pa je študijsko pisanje o svetu (njegovih okoljih) eno, »pogovarjanje« s svetom pa drugo.

Vsakič ko sem ob londonsko letališkem škrebljanju dvignil pogled, je pred stekleno steno letališke zgradbe spolzel mimo sivkasti velikan British Airwaysa, ki je iskal svoj prostorček ob enem izmed nešteti izhodov Heathrowa ali pa je na malce bolj oddaljeno pristajalno stezo »priplul« ali »odplul« jekleni ptič ene od številnih letalskih družb, ki pristajajo na tem ogromnem letališkem kompleksu. Pa še je premajhen za vse številnejše »prebivalce neba«. Lokalne polete pobira kar precej manjši Gatwick, na katerega je z Dunaja prineslo tudi mene. Do Dunaja pa seveda z avtomobilom, kajti poleti iz Ljubljane (bodisi z Adria Airwaysom bodisi z drugimi prevozniki, ki jih Adria »spusti zraven«) so tako dragi kot le malokje, kar vse bolj odganja potnike z ljubljanskega Brnika, pa žal tudi turiste, da v Slovenijo sploh ne pridejo. Vožnja z enega letališča do drugega nas je ob obronkih Londona včasih peljala mimo razkošnih in starinskih dvorcev londonske gospode, ki so bili za gostimi drevesnimi krošnjami dobro skriti radovednim očem.

Ker so bili sedeži luksuznega avtobusa postavljeni visoko nad tlemi, mi je včasih skozi razmik med vejami uspelo ujeti pogled na skrbno negovane zelenice okrog kamnitih, s patino časa obdanih dostojanstvenih zgradb, oplemenitenih še z bazenom, sedežnimi in vrtnimi garniturami ali le krdelem luksuznih avtomobilov.

Notranjost avtobusa je bila urejena kot v restavraciji, z mizico med dvema vrstama sedežev. Udobni in široki naslanjači so me spomnili na prvomajski izlet v Pariz, kamor sva s hčero Ariano odšla s »spalnim« Kompasovim avtobusom. »Da ji pokažem, kaj je pravo, seveda avtobusno potovanje,« sem si dejal. Ker je bil avtobus čisto običajen, potniki pa v njem nagneteni drug ob drugem, mi ni uspelo uresničiti svoje običajne tehnike zasedbe dveh sedežev. Spanje mi tako ni pretirano »teknilo« in rezultat je bil tak, da je Arči lepo spala vso noč, jaz pa sem se mučil in bentil nad avtobusnim načinom potovanja. »Nikoli več celo noč z avtobusom. Prestar sem že za takšno posteljo.«

Kljub avtobusnim nočem je bil pariški piš evropske zgodovine in sedanosti kar navdušujoč. Bogati muzeji, moderna tehnologija, zasanjani Montmartre, nočna vožnja po bleščeči Seni, živahen utrip pariških ulic in trgovin – vse to te vzdigne nad probleme vsakdanjosti in obogati z novimi spoznanji.

Veliki dvonadstropni Boeing 747-400 se je odlepil z londonskega asfalta na 11-urni polet proti Johannesburgu. Na sedežu me je čakala »cela gora« pripomočkov. Poleg odeje, blazine, slušalk še vrečka, v kateri so bile nogavice, pokrivalo za oči in zobna ščetka s tubo kreme za zobe. Kar dober začetek 80-dnevnega potovanja. Moram reči, da sem se kar ustrašil, ko sem pomislil, da bom osemdeset dni na poti. V neznanem, negotovem, skoraj vsak dan v drugi neudobni in neznani postelji, srečujoč neznane ljudi. Kako sem sprva premagal neudobje pred neskončno dolgim potovanjem? Tako da sploh nisem mislil naprej za več kot nekaj ur. Spraševal sem se, ali bo večerja dobra, ali naj bi raje vzel pekočega pečenega piščanca ali špagete po milansko. To, da bom zjutraj priletel v Johannesburg, da bom moral najti hotel, se razgledati naokoli in odločiti, kaj bom dva tedna počel v Južni Afriki, me sploh ni obremenjevalo.

»Bo že kako. Ko se bo problem pojavil, ga bom začel reševati. Niti minuto prej!« Tudi v življenju je pogosto obremenjevanje s tem, kaj se bo zgodilo, če se bo, kako se bo itd., pogosto nepotrebno, utrujajoče, čas in življenjske sokove nepotrebno porabljujoče. S človekom je tako kot z gospodarstvom. Treba je biti ekonomičen z viri, ki jih imaš na razpolago. S to pomembno in za človeka tragično razliko, da številni človeški viri niso več obnovljivi: živci, zdravje, starost, prva ljubezen, strast itd. Zato pamet v roke pri njihovi uporabi. Zavedati se moraš, da jih potrebuješ dolgoročno, ne za leto, dve, pet.

Vendar bi lagal, če bi rekel, da teh osemdeset potovalnih dni nisem nič načrtoval. Rade iz Intercontija mi je kar pomagal pri določanju in »kalibriranju« mojih potovalniških lovk, ki sem jih razvrščal po celinah in morjih sveta. Napravil sem tudi »generalko« pri zobeh in zdravstvenih pregledih. Dr. Vuga je ugotovil, da imam pljučno zmogljivost vrhunskega športnika.

Od predvidenih potovalnih smeri sem se doma predhodno malce »razgledal« le po Maleziji in Singapurju. To pa je bilo tudi vse.

Kot da bo šel na pot nekdo drug, nekdo, ki ga bom od zgoraj navzdol vodil na vrvicah naokoli. Tako da bova oba na boljšem. Jaz bom visoko zgoraj vse videl in nič me ne bo moglo doseči, moj drugi jaz spodaj pa bo neobčutljiv, ker bodo njegovi možgani in živčevje zgoraj. »Zanimiva teorija, ni kaj.«

Spet drugič se mi je zazdelo, da sem komaj končal potovanje po Novi Zelandiji. Indonezija in Avstralija sta bili daleč zadaj, nekaj novozelandskih slik pa mi je prav živo migotalo pred očmi.

Kolesarjenje po Pictonu na Južnem otoku, njegov čudoviti zaliv (ki je prišel tudi na naslovnico druge knjige zbirke Svet na dlani) pa tisti prekleto otožni saksofon v Wellingtonu v razdrapani sobi še bolj razdrapanega hotela.

Kot da je bilo včeraj. Vmes je minil le en dan, v katerem sem bil doma, predaval, sestankoval, srečeval prijatelje in meni drage ljudi, tekel z Mašo, potem pa sem se spet odpravil na pot.

Tako je pred nekaj desetletji živel dopisnik Nedeljskega Miran Ogrin, ki je nato v časopis z različnih koncev sveta pošiljal svoje utrinke, v katere se je vse bolj razblinjal tudi sam. Že kot fantiču se mi je tak način življenja zdel sila otožen in samotni. Ali bom tudi sam končal v potovalnih slikah, ki mi jih ne bo več uspelo sestavljati v smiselno celoto? Ali bosta pretehtala dražljivost, negotovost tujega sveta ali toplota hčere, ljubeče ženske, pravega prijatelja? Človek se vedno giblje med dvema poloma, s tem da sta rojstvo in smrt zadnji tak par, katerega enačbe (ne)uspe nikomur razrešiti.

Afriška noč, ki jo je rezal letalski kljun, je začela počasi ovijati tudi moje možgane in solziti moje oči. Misli so se vse bolj utapljale v lepljivo gmoto utrujenosti...

DRUGI DAN,

v katerem spoznamo nevarnosti Johannesburga, zvemo pa tudi nekaj o Južni Afriki

Sedež v avionu se mi je zdel sila majhen, najmanjši, kar sem jih kdaj imel (spet leta). Moj sosed, prileten Anglež, ki je letel v Johannesburg »to do business«, si je na oči nabil očala iz blaga in zahropel v onstranstvo. »Ne morem ležati, še sedim kot sardina. Ali bom prebedel vso prekleto noč?« Vendar se mi je v zadnjih dnevih in nočeh nabralo le preveč utrujenosti. Nekaj po polnoči sem tudi sam »poslal« dušico na štetje ovac in do jutra dobil kar nekaj krepilnega spanja.

Kakovost storitev British Airwaysa, zlasti njegove prehrane, me je pozitivno presenetila tako pri večerji kot pri zajtrku. Pečena šunka in klobasa, gobice, bombica z maslom, pa desert – vse to me je dokončno prebudilo. »Vreme v Johannesburgu je kot običajno sončno, ob 8 uri zjutraj je bila temperatura 9 stopinj Celzija,« nas je pred pristankom razveselil še pilot.

Prvo pravilo, ko prideš na novo letališče oziroma v državo, o kateri ne veš kaj prida: »Take it easy. Brez panike.« Počasi sem opravil imigracijski pregled, pobral s tekočega traku moj himalajski, zdaj že kar dobro »ofucani« nahrbtnik in počasi odkorakal do informativnega središča: »Ali mi lahko poveste kje bi našel kakšen backpackerski hotel?«

»Takoј za našim pultom imate reklamne posterje s cenami, telefonskimi številkami in brezplačnim prevozom.« Še preden mi je uspelo poklicati enega od poceni hotelčkov, me je ustavil visok plavolasec: »Imam hotelček Backpackers Underground poleg samega središča centra. Od 20 randov (en ameriški dolar je približno 3,5 južnoafriških randov) navzgor.«

Čez pet minut sva se z njegovim razmahanim karavanom neugotovljive znamke že peljala proti sončnemu Johannesburgu.

»Imamo najboljše vreme na svetu. Pozimi nikoli ne dežuje, ves čas je jasno in sončno in temperatura se dvigne tudi do 25 stopinj Celzija. Poleti pa

je vročina suha in se povzpne do 30 stopinj Celzija,« je bil zgovoren Graham, kot se je kasneje predstavil.

Sila utrujeni hotelčič oziroma hiša, ki sta jo Graham in njegov brat kupila in uporabila za bivanje backpackerjev (popotnikov z nahrbtniki), je bila postavljena na Harley Road, ki leži pravokotno na Harrow Road in njen ogromni stožčasti nebotičnik, ki prevladuje daleč naokoli.

»Do avtobusne in železniške postaje je dobrih dvajset minut hoda. Vendar pojdi brez fotoaparata, brez torbe in brez denarja. Če te ne oropajo odrasli, te napadejo otroci,« je Graham predstavil »varnostno stanje« v Johannesburgu, ko je ob 11. uri dopoldne skrbno zaklepal dvoriščna vrata.

Vseeno se nas je nabrala trojica, ki smo hoteli priti do postaje: Holandec, Novozelandka, ki je že osem mesecev blodila po Afriki, in jaz. Kar tesnobno smo kljub sončnemu popoldnevu zapahnili kovinska vrata in se napotili izpod betonskega loka avtoceste proti središču mesta.

Vse skupaj je bilo res videti neugodno. Skupinice črncev si srečeval vsakih nekaj korakov. Nekateri so postavali po pločniku, posedali po betonskih ograjah, spet drugi so do onemoglosti »šajnali« kak avtomobil ali pa se raztegovali po zelenicah.

»Nobenega pogleda jim ne namenimo, pa bodo tudi nas pustili pri miru.« Res ni nihče rinil v nas. Kljub skoraj polurni hoji smo srečali le enega ali dva belca, pa še ta dva sta hitela, v ostrem nasprotju s počasi se premikajočimi črnici.

»Še danes te ne zaprejo, če ustreliš črnca, češ da te je poskusil oropati,« je pripovedovala Robin, ki si je pred nekaj dnevi seveda ogledala finalno tekmo v rugbyju med Južno Afriko in Novo Zelandijo. Zmaga Južne Afrike je v deželi povzročila pravo hysterijo navdušenja in Nelson Mandela je za televizijo izjavil: »Tudi takšni dogodki nam bodo pomagali obdržati deželo skupaj.«

No, mene v njej, vsaj v Johannesburgu, kljub fantastičnemu vremenu že ne bodo imeli.

Takoj po vrnitvi v hotelček, mi je Graham rezerviral štiridnevni safari v Kruegerjevem narodnem parku v vzhodnem Transvaalu. Eden od njegovih gostov, Kanadčan Brad Taylor, pa je iskal sopotnike za najem avtomobila, s katerim bi se odpeljali proti Durbanu, na obalo Indijskega oceana. »Do safarija imam pet ali šest prostih dni. Grem jaz,« sem se ponudil.

Nekaj prebivalcev z visoko betonsko ograjo zavarovanega hotelčka v nevarnem mestu nas je posedlo po majhni zelenici ob miniaturnem in dobro okrušenem bazenčku.

»Ves teden sem že v Johannesburgu. V Torontu sem kupil 'world ticket' in čez Polinezijo, Novo Zelandijo ter Avstralijo prispel do tu. Imam še dvesto dolarjev, s katerimi naj bi preživel do 15. avgusta, ko bom čez Kairo odpo-

toval v London.« »Ali nisi prej rekel, da živiš v Sydneyju,« sem ga vprašal. »Res je. Vendar si bom moral denar za polet do Sydneyja še zaslužiti,« mi je odgovoril. »Tam bi moral biti nekje do oktobra, ko se spet začne glavna kopalna sezona na sydneyjski plaži, kjer delam kot reševalec.« Povedal mi je, da je delal tudi v »mojem« Winnipegu. »Kaj za vraga pa si počel tam?« »Bil sem trener smučarske reprezentance Manitoba, vendar le eno zimo.«

Pridružila se nam je še vitka Angležinja Bridget in se tako kot midva predala božajočim sončnim žarkom. Ni se odločila odložiti obleke tako kot midva z Bradom, ki sva ostala le v kratkih hlačah. Bridget je že tri mesece delala v bližnjem Time Square Caffeu kot natakaraica.

»Zmanjkalo mi je denarja. V glavnem od napitnine dobim 100 do 150 randov na dan. 10-odstotni 'tip' je obvezen in za osem do deset ur strežbe je to kar dober denar. Stranke so resda bolj prostaške, vendar potrpi.« Razgovorila se je o streljanju po johannesburških ulicah, pogostih policijskih racijah, o tem, da ima vsak lastnik lokala pod pultom ali v hladilniku pištolo.

»V lokalu imamo nekakšnega varnostnika, ki je dobro zadet. Deset let je delal pri policiji, potem pa so ga odpustili zaradi pogostega streljanja na ljudi. Ves čas nosi s seboj fotografije ljudi, ki jih je postrelil in ti jih z veseljem pokaže. Velik 9 mm luger nosi za pasom tako, da ga vsak vidi ali pa ga ima kar na mizi pred seboj, kjer sreba svojo kavo. Pred časom se je zagledal v mojo kolegico, s katero skupaj streževa. Ker mu ni hotela dati, jo od takrat ves čas ogovarja in teži. Nekoč je nagovoril nekoga, da ji je telefoniral, da bo ugrabil njene otroke. Popoln kreten.«

»Zakaj ga lastnik ne odpusti?« sem jo vprašal.

»Lokal je v lasti dveh Jugoslovanov, ki jima gre le za to, da si nabereta čim več denarja.«

»Johannesburg je res noro mesto,« je povzel še čokati in mišičasti Brad. »Kar nekaj časa sem delal v red districtu Toronta, ki tudi ni povsem od muh. Vendar ni bilo primerljivo z Johannesburgom. Tega mesta me je res strah. Danes sem šel menjat denar v banko, pa si potem nisem upal zapustiti glavne ulice. V kakšni stranski ulici lahko izgineš brez sledu. V tej džungli te ne bo nihče niti iskal.«

Kmalu po peti uri popoldne je na sorealistične betonske bloke mesta, ustrezno umazane in posute s smetmi, že začel padati mrak. Tudi shladilo se je kar dobro.

»Vreme me spominja na moje počitnikovanje v Broken Hillu. No, upam, da bo ponoči vendarle topleje. Vseeno bom moral spati oblečen. Potem pa bom padel naravnost v mlakužo Singapurja in Malezije,« sem ob koncu drugega dneva, v katerem sem napravil »bojni načrt« za dvotedensko bivanje v Južni Afriki, pomislil na mojo naslednjo postajo.

TRETJI DAN,

*v katerem se trojica popotnikov premakne
na obalo Indijskega oceana*

V umazanem in nevarnem Johannesburgu se ni nobenemu začasnemu »meščanu« Underground Backpackerja ljubilo ostati prav dolgo. »Avto nam pripeljejo ob 10 uri dopoldne,« nam je naznanil John, ki se nama je z Bradom pridružil na poti v Durban na vzhodni obali. Ker je bil v Južni Afriki že skoraj dva meseca in je že večkrat podobno najel avtomobil, se je usedel na desno stran skoraj čisto novega oplovega kadeta, ki nas je za dva dni in 800 vključenih kilometrov stal le 200 randov (kakih 60 ameriških dolarjev).

Brez najmanjšega problema je našel široko avtocesto proti 600 kilometrov oddaljenemu Durbanu. »Najboljše, da danes porinemo vse do obale, tako da nam jutri ostane avto za razgledovanje okolice Durbana,« smo se odločili.

Na poti smo spoznavali mnogo prijetnejšo podobo Južne Afrike, kot jo daje Johannesburg. Avtocesta je bila vso pot brezhibno evropska, z modernimi restavracijami in počivališči. Tudi največje mestece na naši poti, Harrismith, je bilo videti prav čisto in prijetno.

»Prav nič slabše ni od kakih severnoameriških ali avstralskih mestec,« sem pomislil. Tudi široke, z visoko rjavkasto travo porasle ravnine in planote, čudovito obkrožene z od vetra razjedenimi skalnatimi gmotami, so me spominjale na jugovzhodni del Avstralije, po katerem sem križaril prejšnje poletje (glej drugo knjigo zbirke Svet na dlani).

Sonce nas je grelo ravno do še prijetnih 25 stopinj Celzija in časa za pogovor je bilo več kot dovolj. Brad se je izkazal za sila zanimivega posebnega. »V letih 1989-1991 sem napredoval do trenerja kanadske ženske reprezentance. Potem sem odšel v Sydney. Zdaj sem na potovanju že leto dni in moj glavni interes je igranje rugbyja. To bom počel še naslednjih nekaj let. Delam le toliko, da lahko živim, kajti z rugbyjem se ne da zaslužiti. Je strogo amaterski šport.«

»Rugby je res izjemen šport. V njem sem spoznal celo vrsto odličnih fantov, na katere se lahko zanesem,« mu je pritrdil še John.

V Harrismithu smo napravili postanek za nakup filmov in nabrali nekaj hrane v »take away« restavraciji. »Dajte mi pap (nekakšna bela polenta) in goveji golaž,« sem naročil veselo režečemu se prodajalcu za pultom. Ni mi prav teknilo, kajti že ves dan me je nekaj črvičilo po trebuhu, tako da sem že popoldne vzel antibiotik. »Ne more škoditi. Res nima smisla, da bi že prve dni imel zdravstvene probleme.«

Široka avtocesta se je v velikem loku spustila v moderno slikovito in počitniško razpoloženo mesto Durban. Medtem ko sem se v Johannesburgu še odločil za svojo sobo (»da se navadim na klošarjenje«), sem v Durbanu skupaj z Bradom in Johnom mirno zakoračil v desetposteljno sobo in pristal na zgornjem pogradu tik poleg vrat.